

III

(Akty przygotowawcze)

EUROPEJSKI KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY

471. SESJA PLENARNA W DNIACH 4 I 5 MAJA 2011 R.

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: „Zintegrowana polityka przemysłowa w erze globalizacji. Konkurencyjność i zrównoważony rozwój na pierwszym planie”

COM(2010) 614 wersja ostateczna

(2011/C 218/07)

Sprawozdawca: **Joost VAN IERSEL**Współsprawozdawca: **Enrico GIBELLIERI**

Dnia 28 października 2010 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: „Zintegrowana polityka przemysłowa w erze globalizacji. Konkurencyjność i zrównoważony rozwój na pierwszym planie”

COM(2010) 614 wersja ostateczna.

Komisja Konsultacyjna ds. Przemian w Przemśle (CCMI), której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 4 kwietnia 2011 r.

Na 471. sesji plenarnej w dniach 4-5 maja 2011 r. (posiedzenie z 4 maja) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 119 do 1 – 4 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje komunikat w sprawie polityki przemysłowej jako inicjatywy przewodniej w ramach strategii „Europa 2020”. Zdecydowanie popiera podejście całościowe oraz ulepszony mechanizm wzajemnych połączeń pomiędzy politykami UE, a także pogłębioną koordynację na rzecz przemysłu pomiędzy UE a państwami członkowskimi. Celem jest zrównoważony europejski sektor przemysłowy, który byłby konkurencyjny w gospodarce światowej.

1.2 EKES wzywa Radę i Komisję do sporządzenia listy priorytetów i ram czasowych na podstawie komunikatu i odnośnych konkluzji Rady (¹).

(¹) Konkluzje przyjęte przez Radę ds. Konkurencyjności w dniu 10 grudnia 2010 r. (ref. 17838/10). W dniu 4 lutego 2011 r. Rada Europejska poczyniła pierwsze pozytywne kroki w zakresie energii i wspierania innowacji.

1.3 Zdaniem EKES-u ulepszony mechanizm wzajemnych połączeń powinien prowadzić do przyjęcia zintegrowanych sposobów podejścia na w pełni rozwiniętym rynku wewnętrznym funkcjonującym w ramach społecznej gospodarki rynkowej za sprawą inteligentnych rozwiązań legislacyjnych, badań i rozwoju oraz innowacji, dostępu do finansowania, energooszczędnej i niskoemisyjnej gospodarki, strategii w zakresie ochrony środowiska, transportu, konkurencji i zatrudnienia, podniesienia poziomu umiejętności i kwalifikacji, handlu oraz związanych z nim kwestii, a także dostępu do surowców.

1.4 Usprawnienie planowania wewnętrznego i koordynacji wewnątrz instytucji UE, a także skupienie się na zacieśnieniu stosunków pomiędzy UE a państwami członkowskimi stawia w samym centrum przyszłej polityki przemysłowej kwestię ulepszenia sprawowania rządów. Państwa członkowskie powinny udoskonalić wzajemną koordynację. Również regiony i obszary metropolitalne powinny przejść odpowiedzialność. Krótko mówiąc, należy zacieśnić zarówno horyzontalne, jak i wertykalne połączenia w Europie, aby można było dotrzymać kroku innym kontynentom.

1.5 EKES podkreśla znaczenie rocznych sprawozdań Komisji dotyczących krajowych polityk przemysłowych; powinny być one ukierunkowane na realizację wspólnie uzgodnionych celów. Należy prowadzić otwartą dyskusję na ich temat w celu usprawnienia koordynacji, promowania sprawdzonych rozwiązań, a także stworzenia równych szans w Europie.

1.6 EKES zdecydowanie opowiada się za zapewnieniem odpowiedniego poziomu prywatnych i publicznych środków finansowych przeznaczanych na konkurencyjność i innowacje oraz równoważących kurczące się budżety. EKES z dużym zadowoleniem przyjmuje zapowiedzianą poprawę warunków transgranicznych dla kapitału wysokiego ryzyka oraz wnioski w sprawie publicznych i prywatnych obligacji projektowych UE na rzecz finansowania inwestycji w dziedzinie energii, transportu i TIK⁽²⁾. Należy poddać analizie obligacje projektowe w innych dziedzinach, takich jak projekty badawcze czy demonstracyjne. Fundusze strukturalne i fundusz spójności także muszą skupić się na realizacji celów polityki przemysłowej. W celu przyciągnięcia kapitału prywatnego do sektora przemysłowego należy opracować nowe innowacyjne koncepcje.

1.7 Polityka przemysłowa dotyczy wszystkich rodzajów wzajemnie połączonych mechanizmów produkcji i świadczenia usług. Zacierają się granice pomiędzy poszczególnymi sektorami. MŚP odgrywają coraz ważniejszą rolę zarówno z punktu widzenia wartości dodanej, jak i tworzenia miejsc pracy. Wspomniane czynniki wymagają inteligentnych horyzontalnych i sektorowych rozwiązań legislacyjnych lub regulacyjnych, a także zapewnienia środków towarzyszących. Należy wziąć pod uwagę złożoność międzynarodowych sieci powiązań i zintegrowanych procesów produkcyjnych.

1.8 Ze względu na złożony i różnorodny charakter wzajemnych powiązań EKES podkreśla potrzebę (wspólnego) podejmowania zobowiązań przez zainteresowane podmioty publiczne i prywatne w ramach grup wysokiego szczebla, platform technologicznych, dialogu społecznego i programów edukacyjnych.

1.9 EKES zwraca szczególną uwagę na następujące priorytety:

- potrzeba inteligentnych regulacji, stabilności regulacyjnej, odpowiednich ocen, a także ocen ex post;
- dostęp do finansowania na szczeblu UE: 7PR/8PR, CIP⁽³⁾, EBI oraz EFI, zwłaszcza dla MŚP;
- Unia innowacji powinna być ściśle powiązana z polityką przemysłową, zwłaszcza w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających i przemysłu energochłonnego;
- należy wspierać koordynację wewnątrz łańcuchów wiedzy i pomiędzy nimi – ośrodki badawcze, uniwersytety, przedsiębiorstwa;
- patent europejski stanowi sprawdzian dla wiarygodności polityki przemysłowej;

⁽²⁾ Zob.: roczna wizja wzrostu gospodarczego, punkt 9, COM(2011) 11 wersja ostateczna.

⁽³⁾ Program ramowy oraz program na rzecz konkurencyjności i innowacji.

— pracownicy powinni zostać zaangażowani i brać udział w podejmowanych działaniach;

— istnieje potrzeba edukacji i szkoleń na wszystkich szczeblach, jak również wspierania przedsiębiorczości w celu zapewnienia stabilnego zatrudnienia wysokiej jakości wiążącego się z odpowiednim i trwałym wynagrodzeniem; należy informować o sprawdzonych rozwiązaniach;

— globalne zmiany wymagają aktywnej polityki handlowej i skutecznego nadzoru rynku, a także stanowią jednoznaczne wezwanie do tego, by Europa przemawiała jednym głosem w celu wypracowania międzynarodowych reguł gry;

— oszczędna pod względem zasobów i niskoemisyjna gospodarka w Europie powinna oznaczać, że UE wymaga przestrzegania tych samych standardów przez jej partnerów handlowych;

— należy zabezpieczyć dostęp do surowców i zdywersyfikowanych źródeł energii.

2. Wprowadzenie

2.1 Polityka przemysłowa „w nowym stylu” powstała w kwietniu 2004 r.⁽⁴⁾ Po przedłużającym się procesie liberalizacji i prywatyzacji w dalszym ciągu przeważała duża różnorodność krajowych koncepcji polityki przemysłowej.

2.2 Na szczeblu UE szczególne znaczenie nadano warunkom ramowym wzmacniającym pozycję przemysłu. Przeprowadzono również analizy sektorowe.

2.3 EKES brał czynny udział w tych pracach oraz wyraził swoje stanowisko w szeregu opinii dotyczących zwiększonego zainteresowania na szczeblu unijnym sektorami i ich specyfiką⁽⁵⁾.

2.4 Tymczasem kontekst ulega ciągłym zmianom. Ze względu na kryzys finansowo-gospodarczy rozbieżne opinie na temat sprawowania rządów na szczeblu UE oraz rozbieżne wyniki gospodarcze w państwach członkowskich negatywnie wpływają na europejską zdolność reagowania na zmiany.

2.5 Równoległe pojawiły się też nowe tematy i zmiany społeczne, w tym starzenie się społeczeństwa, ochrona klimatu i zrównoważony rozwój, dostęp do energii, wzmożona globalizacja, oparte na wiedzy społeczeństwo cyfrowe, a także zmiany na rynkach pracy.

2.6 Innowacja stanowi obecnie konieczność wynikającą zarówno z trwających badań i postępu technologicznego, jak i ze wzmożonej konkurencji na rynkach wewnętrznych i zagranicznych.

2.7 W ciągu ostatniego dziesięciolecia coraz większą uwagę zwracało się na pierwszorzędne znaczenie kształcenia i szkolenia.

⁽⁴⁾ COM(2010) 274 wersja ostateczna.

⁽⁵⁾ Odnosne opinie Komitetu znajdują się pod adresem: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.enterprises-and-industry>.

2.8 Pomimo wyraźnego postępu ciągle borykamy się z rozdrobnieniem rynku wewnętrznego i brakiem koncentracji, co wynika częściowo z rozbieżności w podejściu do biznesu. Często także nie dostrzega się związku między ukończeniem procesu tworzenia rynku wewnętrznego a polityką przemysłową. EKES nieustannie apeluje o wdrożenie właściwych warunków i jednocześnie uwzględnienie potrzeby opracowania zasad dostosowanych do konkretnych potrzeb sektorów oraz zagadnień tematycznych biorących pod uwagę sieci wartości szeroko rozgałęzione w skali całego świata.

3. Nowe podejście zawarte w komunikacie

3.1 Polityka przemysłowa ma na celu utrzymanie w Europie silnego przemysłu produkcyjnego oraz zwiększenie ogólnej świadomości społeczeństwa i zainteresowanych podmiotów na temat tego, że UE musi dokonywać oceny i wprowadzać dostosowane warunki w celu umożliwienia przemysłowi – produkcyjnemu i usługowemu – pomyślnego rozwoju na rynkach krajowych i zagranicznych.

3.2 Polityka przemysłowa powinna stawić czoła takim wyzwaniom jak coraz większa niepewność i nierównowaga, a także ostra konkurencja i programy opracowywane przez innych ogólnosiękatowych graczy, tak aby określić ramy silnej bazy przemysłowej w Europie, inwestycji i tworzenia miejsc pracy.

3.3 Polityka przemysłowa jest inicjatywą przewodnią strategii „Europa 2020”, obok innych inicjatyw przewodnich i istotnych obszarów, takich jak innowacja, umiejętności, handel i jednolity rynek. W podejściu całościowym podkreśla się potrzebę skutecznej koordynacji i spójności **wszystkich** polityk UE. Koordynacja i spójność, wraz z towarzyszącymi im przejrzystością i widocznością polityk UE, muszą wspierać postęp technologiczny i innowacyjność (zwłaszcza kluczowych technologii wspomagających), restrukturyzację, tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy⁽⁶⁾ i obecność Europy na zagranicznych rynkach.

3.4 Nowym instrumentem jest propozycja Komisji dotycząca „testu konkurencyjności” przeprowadzanego w ramach procedury oceny, który musi wykraczać poza zwykłą konkurencję cenową czy kosztową oraz uwzględniać czynniki dotyczące inwestycji i innowacyjności.

3.5 Nadaje się wyższy priorytet często pomijanemu zewnętrznemu wymiarowi polityki przemysłowej. Większą uwagę poświęcono także dostępowi do surowców jako podstawowemu warunkowi wszelkiej polityki przemysłowej.

3.6 Na nowo położono nacisk na zintegrowane podejście horyzontalne połączone z zastosowaniami sektorowymi i podejściem dostosowanym do konkretnych potrzeb, a także na wymóg przyjrzenia się wzajemnym połączeniom pomiędzy sektorami i powiązaniu sieci wartości z łańcuchami dostaw (kwestia o zasadniczym znaczeniu dla MPŚ) oraz sieci i klastrów, a także na oddziaływanie usług dla przedsiębiorstw oraz dostęp do finansowania.

⁽⁶⁾ Zob. opinia EKES-u w sprawie „Innowacyjne miejsca pracy źródłem wydajności i jakości zatrudnienia”, przyjęta 18 marca 2011 r. (jeszcze nieopublikowana w Dzienniku Urzędowym), w szczególności punkt 2.6.

3.7 Równolegle z nieustannymi procesami zmian i restrukturyzacji w wielu obszarach europejskiego przemysłu w komunikacie zwraca się uwagę na nowe sektory, w których rośnie poziom inwestycji i zatrudnienia, takie jak przestrzeń kosmiczna⁽⁷⁾, nowe usługi bezpieczeństwa czy przemysł kulturalny i kreatywny.

3.8 Zdaniem EKES-u bardzo ważnym i ambitnym posunięciem jest wniosek Komisji, złożony na podstawie art. 173 Traktatu z Lizbony, w sprawie publikacji sprawozdań rocznych dotyczących stanu prac nad krajowymi politykami przemysłowymi oraz rozwoju tych polityk. Sprawozdania te mają wzmocnić wspólne analizy i wspólnie uzgadniane sposoby podejścia oraz strategię.

3.9 EKES z zadowoleniem odnotowuje, że Rada ds. Konkurencyjności w pełni popiera ramy w zakresie strategicznych kierunków działalności UE, które ułatwią wypracowanie wspólnej wizji w zakresie priorytetów. Co ważniejsze, Rada podkreśla także potrzebę koordynacji polityk przemysłowych państw członkowskich.

4. Uwagi ogólne

4.1 Biorąc pod uwagę naglące okoliczności, EKES jest zdania, że komunikat w sprawie polityki przemysłowej oraz konkluzje Rady pojawiają się w stosownym momencie.

4.2 Uczynienie z polityki przemysłowej inicjatywy przewodniej strategii „Europa 2020” dowodzi zdecydowania ze strony Komisji, aby przygotować skoordynowaną strategię zarówno na szczeblu UE, jak i w państwach członkowskich. Pilną sprawą o zasadniczym znaczeniu jest zaangażowanie się państw członkowskich.

4.3 EKES podkreśla wagę konkurencyjnego europejskiego przemysłu produkcyjnego zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju. Wymaga to silnej bazy przemysłowej powiązanej z usługami, które mają zasadnicze znaczenie dla przemysłu. Kompetentne źródła zwracają uwagę na stopniową zmianę struktury zatrudnienia przejawiającą się w przechodzeniu od sektora produkcyjnego do sektora usług związanych z przemysłem, nie tylko tych dotyczących materiałów pośrednich, lecz także usług świadczonych przez samych producentów⁽⁸⁾.

4.4 Silna polityka ma zasadnicze znaczenie w kształtowaniu przyszłości: inteligentna energia, nanotechnologia i nauki przyrodnicze, nowe materiały, usługi dla przedsiębiorców i media społeczne, a także potrzeba upowszechniania TIK. Europa nie ma swojego Apple ani Google. Chiny szybko nadrabiają zaległości, a w niektórych dziedzinach już prześcigają Europę.

4.5 UE pilnie potrzebuje wizji i programu w celu poprawy inwestycji produkcyjnych i produktywności. Jasno określone wspólne zasady działania w UE i w państwach członkowskich powinny przyczynić się do tworzenia zachęt na rzecz ambitnych programów inwestycyjnych realizowanych przez przedsiębiorstwa i władze publiczne.

⁽⁷⁾ EKES podkreśla szczególne znaczenie przemysłu kosmicznego dla rozwoju obszarów oddalonych i wiejskich.

⁽⁸⁾ Zob. m.in.: „Les secteurs créateurs d'emploi à court-moyen terme après la crise” (Sektory tworzące miejsca pracy w krótko- i średnioterminowej perspektywie po kryzysie), Ośrodek Analiz Strategicznych przy kancelarii premiera Francji, listopad 2010 r.

4.6 Polityka przemysłowa wymaga odpowiedniego poziomu prywatnych i publicznych środków finansowych. Kurczące się obecnie budżety powinny być równoważone innymi, wspólnie uzgodnionymi środkami finansowymi⁽⁹⁾.

4.7 EKES dostrzega trzy główne tematy, którymi należy zająć się w najbliższych latach:

- wzajemne powiązanie i oddziaływanie szerokiego spektrum unijnych polityk horyzontalnych i sektorowych,
- złożoność międzynarodowych sieci powiązań i zintegrowanych procesów produkcyjnych⁽¹⁰⁾ oraz
- ocena i ulepszona koordynacja polityk krajowych na szczeblu UE i w państwach członkowskich.

4.8 Usprawnienie planowania wewnętrznego i koordynacji wewnątrz instytucji UE, a także skupienie się na zacieśnieniu stosunków pomiędzy UE a państwami członkowskimi, stawia w samym centrum przyszłej polityki przemysłowej kwestię ulepszenia sprawowania rządów.

4.9 Państwa członkowskie opracowują swoje własne podejście i cele w zakresie przemysłu. Aby pomyślnie wdrożyć „nowy styl” europejskiej polityki przemysłowej, Rada powinna wykorzystać konkluzje Rady ds. Konkurencyjności jako podstawę wzmożonej współpracy.

4.10 EKES w pełni popiera konieczność przyjęcia całościowego i zintegrowanego podejścia. Ulepszone wzajemne powiązania pomiędzy politykami stanowią ważną koncepcję na rzecz społecznej gospodarki rynkowej w Europie zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju. Powinny one prowadzić do przyjęcia zintegrowanego podejścia do przyszłości przemysłu europejskiego na funkcjonującym rynku wewnętrznym za sprawą inteligentnych rozwiązań legislacyjnych, polityki w dziedzinie badań i rozwoju oraz innowacji, dostępu do finansowania, polityki w zakresie energooszczędnej i niskoemisyjnej gospodarki, polityki ochrony środowiska, transportu i konkurencji, podniesienia poziomu umiejętności i kwalifikacji, polityki handlowej oraz związanych z nią kwestii, a także dostępu do surowców. Dzięki podejściu sektorowemu powstaną nowe możliwości. Wspomniane tematy są omawiane w oddzielnych komunikatach⁽¹¹⁾.

4.11 EKES z zadowoleniem przyjmuje skuteczny „test konkurencyjności”, który powinien się rozpocząć od wyrównowej analizy.

4.12 Utrzymanie, a nawet zwiększenie unijnych środków finansowych przeznaczonych na badania i rozwój ma nadrzędne znaczenie. Duże przedsięwzięcia europejskie, takie jak projekty realizowane w sektorze energetycznym oraz tworzenie ogólnoeuropejskiej infrastruktury, współfinansowane przez jedno państwo członkowskie lub większą ich liczbę, powinny uruchamiać mechanizmy dzwigni.

⁽⁹⁾ Np. Niemcy zwiększyły ostatnio o 20 % budżet przeznaczony na innowacyjność.

⁽¹⁰⁾ Zob. opinia EKES-u w sprawie rozwoju łańcucha wartości i dostaw w perspektywie europejskiej i światowej, Dz.U. C 168 z 20.7.2007, s. 1.

⁽¹¹⁾ Pierwszy przykład zastosowania tej metody można znaleźć w zapoczątkowanej w 2005 r. strategii LeaderSHIP 2015 dotyczącej europejskiego sektora stoczniowego.

4.13 Klasy przemysłowe zwykle wyłaniają się w tradycyjnych zagłębiach przemysłowych, które stale rozwijają się w oparciu o nowe inwestycje, technologie i innowacje, łańcuchy wartości, umiejętności i kompetencje oraz regionalne i międzynarodowe sieci wzajemnych powiązań⁽¹²⁾. Regiony na zaawansowanym etapie rozwoju stanowią przykłady do naśladowania dla Europy.

4.14 EKES uważa, że powiązane polityki i działania na szczeblu UE, wraz z bardziej przejrzystymi i aktualnymi informacjami na temat krajowych rozwiązań, przyczynią się w znaczący sposób do stworzenia równych szans oraz solidnego rynku wewnętrznego stanowiącego centralny punkt europejskiej integracji.

4.15 Dane i analizy są elementami o kluczowym znaczeniu. EKES z największym uznaniem odnosi się do kompleksowej analizy wykonanej przez Komisję. Dogłębne analizy oraz precyzyjne i porównywalne dane na szczeblu UE stanowią nieodzowny element każdej polityki. Dokładniejsze oraz perspektywiczne monitorowanie i ocena wymagają rzetelnych danych na temat zmieniających się aktualnych tendencji⁽¹³⁾. Czynnione są postępy w tej dziedzinie, ale wciąż wiele pozostaje do zrobienia.

4.16 Obok statystyk krajowych także Eurostat ma do odegrania istotną rolę. Należy go wyposażyć w niezbędne narzędzia do zbierania odpowiednich danych i analizowania na bieżąco europejskich i ogólnoswiatowych tendencji oraz ich dynamiki. Powinien mieć także większy dostęp do danych. Informacje należy udostępnić jak najszybciej; muszą też być jak najbardziej kompletne.

5. Sprawowanie rządów na szczeblu UE; podejście horyzontalne i specyficzne: sieci sektorowe i sieci wartości

5.1 Połączenie działań Komisji w jedną koncepcję podkreśla potrzebę odkategoryzowania w celu zwiększenia widoczności i skuteczności.

5.2 Polityka przemysłowa w dalszym ciągu pozostaje do pewnego stopnia polityką krajową. Wspomniany w komunikacie wykaz obszarów, w których UE (Komisja, Rada, PE) podejmuje działania lub ma możliwość ich podjęcia jest imponujący. Na tym tle spójne ramy strategii „Europa 2020” jawią się jako narzędzie oferujące wiele możliwości.

5.3 EKES zgadza się z zamiarami polityki Komisji. Rola Komisji nie jest jednak zawsze jasno określona, co częściowo wynika z braku formalnych uprawnień w wielu dziedzinach. W niektórych sektorach, takich jak energia, ciągle większe znaczenie mają krajowe cele i procedury, a kompetencje Komisji i państw członkowskich nie są wykorzystywane w spójny sposób.

⁽¹²⁾ Punkt ten obrazują zmiany w wielu regionach i obszarach metropolitalnych w całej Europie, w których przestarzałe struktury przemysłowe są zastępowane ukierunkowanymi na przyszłość inwestycjami i nowym dynamizmem.

⁽¹³⁾ EKES podnosił już wcześniej tę kwestię w sprawozdaniu informacyjnym zatytułowanym „Badanie sektorowe delokalizacji” (2006 r.), w którym wykazano błędy w zakresie porównywalności danych wykorzystywanych przez Komisję.

5.4 W związku z powyższym, należy zwiększyć uprawnienia i skuteczność Rady ds. Konkurencyjności, która wraz z Komisją określa cele i reguluje szeroką gamę zagadnień.

5.5 EKES wzywa Radę i Komisję do sporządzenia operacyjnej listy priorytetów i odpowiadających im ram czasowych. Priorytety te muszą również uwzględniać infrastrukturę gospodarczą, taką jak zaawansowane sieci transportowe, zdywersyfikowane źródła energii i dostęp do nich, agenda cyfrowa czy TIK.

5.6 Zewnętrzny wymiar rynku wewnętrznego oraz cel dotyczący równych szans w kontekście międzynarodowym w coraz większym stopniu wymagają aktywnej polityki handlowej i skutecznego europejskiego korpusu dyplomatycznego.

5.7 Przemysł po raz kolejny przechodzi poważną transformację napędzaną przez badania, rozwój i innowacje, a także zmienione regulacje i międzynarodowe rynki przemysłowo-usługowe. Zmiany te oddziałują na wszystkie sektory. Priorytety określone w udanych programach roboczych UE powinny odzwierciedlać aktualne tendencje w celu zabezpieczenia właściwych warunków ramowych i uwzględnienia konkretnego planu działania, który dostarczy wytyczne i zagwarantuje pewność inwestycjom przemysłowym. Stabilne długoterminowe ramy regulacyjne są koniecznością.

5.8 Związek pomiędzy polityką przemysłową a jednolitym rynkiem ma znaczenie zasadnicze. EKES nalega, aby – podobnie jak ma to miejsce w wypadku bardziej szczegółowych polityk przemysłowych – w procesie decyzyjnym dotyczącym Aktu o jednolitym rynku wyraźnie potwierdzono po raz kolejny rolę Komisji i UE, a także potrzebę równych szans w całej Europie.

5.9 EKES powtórnie przypomina o konieczności utrzymania zakładanego poziomu 3% PKB przeznaczanego na wydatki związane z badaniami i rozwojem. Kurczące się środki finansowe nie powinny odbijać się negatywnie na mających decydujące znaczenie innowacyjnych mechanizmach.

5.10 Mając na uwadze skuteczność i wartość dodaną polityk i instrumentów finansowych, EKES pozytywnie odniósł się w różnych opiniach do wspieranych z unijnych środków sektorowych grup wysokiego szczebla, platform technologicznych, stymulowania innowacyjnych klastrów oraz współpracy transgranicznej pomiędzy panelami badawczymi a ośrodkami badawczymi. Należy w dalszym ciągu rozwijać przedsięwzięcia demonstracyjne i przykładowe.

5.11 Udany przedsięwzięciem jest inicjatywa rynków pionierskich (LMI) opracowana dla sześciu ważnych sektorów w celu obniżenia barier dla produktów i usług⁽¹⁴⁾. W podobnym stylu UE powinna rozpocząć nowe przedsięwzięcia przemysłowe, np. czyste i energooszczędne pojazdy, wychwytywanie i składowanie dwutlenku węgla, sieci ogólnoeuropejskie, próby kosmiczne czy kluczowe technologie wspomagające.

5.12 EKES uważa, że przyjęcie europejskiego patentu będzie testem wiarygodności unijnej polityki przemysłowej. Nawet jeśli nie ma możliwości zastosowania europejskiego patentu w całej UE, to niektóre państwa członkowskie powinny zacząć go wprowadzać już teraz.

5.13 W bardziej ogólnym ujęciu ochrona praw własności intelektualnej ma w dzisiejszym świecie pierwszorzędne znaczenie.

5.14 Podejście opracowywane dla konkretnych sektorów ma zasadnicze znaczenie dla lepszych i bardziej odpowiednich uregulowań, jak też dla opracowania niezbędnych instrumentów i środków.

5.15 Niemniej jednak globalizacja, fragmentacja łańcuchów dostaw ponad granicami państwowymi oraz ścisła współzależność rozmaitych podmiotów sprawiają, że „tradycyjne” postrzeganie przemysłu jako grupy oddzielnych sektorów ma coraz mniejsze znaczenie z punktu widzenia polityki. Nie należy tego rozumieć jako zaprzeczenia istnienia pewnych bardzo specyficznych problemów w niektórych sektorach, ale należy się nimi zająć indywidualnie, mając na względzie perspektywę europejską.

5.16 Elastyczne podejście sektorowe umożliwi wymianę poglądów i stanowi dobrą podstawę do angażowania się zainteresowanych podmiotów sektora publicznego i prywatnego. Oprócz przedstawicieli Komisji i rządu chodzi tu o przedsiębiorstwa, instytuty badawcze, placówki szkolnictwa (wyższego), partnerów społecznych, organizacje pozarządowe i reprezentantów regionów.

6. Kluczowe kwestie szczegółowe

6.1 Polityka przemysłowa to ogólna koncepcja, której towarzyszą inne, wzajemnie połączone obszary.

6.2 **Dostęp do finansowania** stanowi poważną barierę i należy się tym zająć w trybie pilnym. EKES z dużym zadowoleniem przyjmuje zapowiedzianą poprawę warunków transgranicznych dla kapitału wysokiego ryzyka oraz wnioski w sprawie publicznych i prywatnych obligacji projektowych UE na rzecz finansowania inwestycji w dziedzinie energii, transportu i TIK⁽¹⁵⁾. Należy przeanalizować obligacje projektowe dla innych obszarów, np. dla programów badawczych. Trzeba będzie koniecznie uwzględnić inne środki, m.in. mechanizmy odliczania podatku.

6.3 MPŚ szczególnie boleśnie odczuły skutki kryzysu finansowego. Należy rozwijać innowacyjne pomysły w celu mobilizacji kapitału prywatnego, np. crowd funding (polegające na zbieraniu pieniędzy, zazwyczaj przez internet, celem wsparcia konkretnych projektów). EKES sugeruje, aby Komisja zorganizowała fora dyskusyjne z udziałem zainteresowanych podmiotów z zewnątrz, aby przeanalizować sposoby i środki mobilizacji prywatnego kapitału dla celów przemysłowych. Należy przy tym uwzględnić stosowane na całym świecie rozwiązania. Pomysły i rozwiązania przynoszące najlepsze rezultaty muszą być rozpowszechniane.

6.4 EKES zaleca, aby zachęcić także EBI i EFI do podjęcia wysiłków na rzecz opracowania ukierunkowanych instrumentów, które pomogą w rozwoju europejskich MPŚ.

⁽¹⁴⁾ Chodzi tu o następujące rynki: e-zdrowie, włókiennicze wyroby ochronne, zrównoważone budownictwo, recykling, bioprodukty i odnawialne źródła energii.

⁽¹⁵⁾ Zob.: przypis 2.

6.5 Rola EBI jest tym ważniejsza, że stanowi on przykład dla innych prywatnych inwestorów, a także odgrywa rolę katalizatora w zdobywaniu dodatkowego wsparcia finansowego. Obejmuje to również wspieranie długoterminowych inwestycji potrzebnych dla rozwoju innowacyjnych procesów. Kryteria społeczne i środowiskowe powinny zostać włączone w system pożyczkowy EBI, wraz z ocenami ex post dotyczącymi wpływu wydatków EBI na europejski przemysł oraz na realizację celów UE.

6.6 W odniesieniu do 7PR i 8PR, EKES z zadowoleniem odnotowuje rosnące zainteresowanie Komisji innowacyjnymi projektami przemysłowymi oraz współpracą (transgraniczną).

6.7 Unijne finansowanie badań i rozwoju skupia się obecnie na rozpowszechnianiu i pogłębianiu wiedzy. Należy wspierać przedsięwzięcia zgodne z wizją platform technologicznych UE, a także Europejski Instytut Innowacji i Technologii (EIT) ⁽¹⁶⁾. EKES opowiada się za dalszym uproszczeniem mechanizmów wdrażania. Należy inwestować fundusze UE w sposób ukierunkowany, aby uzyskać efekt mnożnikowy inwestycji publicznych lub prywatnych.

6.8 Oznacza to, że siłą napędową 8PR muszą być, oprócz podstawowych badań, także cele polityki przemysłowej. W przypadku dużych projektów przemysłowych i tak niezbędna jest skuteczna koordynacja pomiędzy (scentralizowanym) finansowaniem unijnym a finansowaniem krajowym.

6.9 To samo dotyczy CIP, programu na rzecz konkurencyjności i innowacji dla MŚP w dziedzinie energii, TIK i przedsiębiorczości.

6.10 Należy w nowy sposób spojrzeć na rozwój w regionach zdominowanych przez jeden sektor przemysłu, aby skuteczniej zachęcać do dywersyfikacji przemysłowej. Zrównoważony rozwój będzie wspierany za pomocą unijnego finansowania projektów niskoemisyjnych i przyjaznych środowisku.

6.11 Związek pomiędzy **innowacyjnością** a polityką przemysłową jest oczywisty. Innowacyjność to bardzo szeroka dziedzina, która obejmuje również kwestie o charakterze nietechnicznym. Zatem inicjatywy przewodnie w zakresie innowacyjności i polityki przemysłowej słusznie skupiają się na tych samych zagadnieniach i wspólnych celach co partnerstwa na rzecz innowacji. Przyczyni się to do zwiększenia skuteczności i widoczności.

6.12 Należy unikać ewentualnego odprzemysłowienia poprzez wzmocnienie więzi między innowacyjnością a przemysłem ⁽¹⁷⁾, m.in. poprzez położenie szczególnego nacisku na kluczowe technologie wspomagające. Należy poprawić warunki dla tych gałęzi przemysłu, które rozwijają się dzięki postępowi naukowemu.

6.13 Unijna i krajowa polityka w zakresie badań i innowacyjności jest ściśle połączona z polityką przemysłową, zwłaszcza w obliczu kurczących się budżetów i wysiłków

podejmowanych na innych kontynentach. Obawy budzi także zmniejszanie i/lub przenoszenie poza terytorium UE kosztów badań w przedsiębiorstwach.

6.14 Przekształcanie w drodze technologii stosowanej osiągnięć badawczych i naukowych w produkty jest w dalszym ciągu słabym punktem całej Europy. Zasadnicze badania pozostają istotnym elementem, ale EKES podkreśla potrzebę skutecznego, zrównoważonego i szybszego przechodzenia od fazy laboratoryjnej do zastosowań w realnej gospodarce.

6.15 Cele w zakresie procesu przechodzenia na energooszczędną i niskoemisyjną gospodarkę mogą przyczynić się do powstania dodatkowych możliwości w dziedzinie pionierskich innowacji.

6.16 Priorytetem powinno stać się usprawnienie koordynacji wewnątrz łańcuchów wiedzy i pomiędzy nimi. Należy uczynić to przedmiotem dyskusji między wszystkimi zainteresowanymi podmiotami w sektorze publicznym i prywatnym w celu zniwelowania luk i wspierania wartości dodanej oraz skuteczności.

6.17 Uniwersytety w dalszym ciągu nie odgrywają w pełni swej roli jako integralnej części trójkąta wiedzy. Szczególną uwagę należy zwrócić na otwarte i transgraniczne sieci pomiędzy uniwersytetami a przemysłem. UE powinna skupić się na wspieraniu takich rozwiązań.

6.18 **Założenia społeczne** w ramach strategii „Europa 2020” obejmują różne elementy. Najważniejszym punktem jest tworzenie miejsc pracy poprzez prywatne inwestycje oraz łańcuch dostaw i wartości, a także za pośrednictwem MPŚ. Cel ten będzie przyczyniać się także do wzmocnienia społecznej akceptacji strategii.

6.19 Pracownicy powinni brać udział w tym procesie. EKES podkreśla potrzebę skutecznego dialogu społecznego oraz wspierania wspólnych celów i zobowiązań w tym okresie dynamicznych zmian. Dialog społeczny jest także potrzebny dla społecznie akceptowalnych rozwiązań oraz wymagany do budowania zaufania do transformacji gospodarczej. Ponadto powinien zwiększać świadomość społeczną i akceptację.

6.20 Państwa członkowskie mają w tym zakresie swoje własne tradycje. Zdaniem EKES-u uczestnictwo i zaangażowanie pracowników powinny być zapewniane zarówno w firmie, jak i na szczeblu regionalnym, krajowym i unijnym, aby usprawniać przewidywanie i kształtować zmianę. Na szczeblu europejskim sektorowy dialog społeczny jest bardzo wartościowym narzędziem, które Komisja powinna w dalszym ciągu wspierać, jak też promować jego stosowanie tam, gdzie nie jest on jeszcze wykorzystywany.

6.21 **Kształcenie i szkolenie** na wszystkich poziomach stanowią najważniejsze priorytety. Analizy rynku pracy (na szczeblu sektorowym) powinny stanowić podstawę dla wytycznych w zakresie programów kształcenia, z uwzględnieniem średnio- i długoterminowych wymogów w zakresie umiejętności. Należy wyeliminować zróżnicowanie wynagrodzenia ze względu na płeć. W niektórych obszarach, takich jak zawody inżynierskie czy techniczne, obawy budzi dysproporcja pomiędzy podażą a popytem. Należy wspierać przedsiębiorczość.

⁽¹⁶⁾ Pierwsze trzy wspólnoty wiedzy i innowacji (WWiI) są w trakcie tworzenia.

⁽¹⁷⁾ Zob. m.in.: „The de-industrialisation of Europe. There is no more time to lose” (Odprzemysłowienie Europy. Nie ma czasu do stracenia), Académie Royale de Belgique, 2010 r.

6.22 Potrzebne są wytyczne i rozpowszechnianie sprawdzonych rozwiązań w celu kształtowania programów kształcenia (na poziomie uniwersyteckim)⁽¹⁸⁾. EKES wzywa Komisję do wzmocnienia zaangażowania w tym obszarze.

6.23 **Ogólnoświatowe zmiany** wymagają aktywnej europejskiej polityki handlowej. Zacierają się podział pracy między krajami „wysokiej” i „niskiej” klasy. W dużym tempie zachodzą istotne zmiany gospodarczo-społeczne, zwłaszcza w Azji. Równe szanse w skali międzynarodowej mają zatem tym większe znaczenie, jeśli chodzi o standardy środowiskowe i społeczne, wzajemność w dostępie do rynku, własność intelektualną itp.⁽¹⁹⁾

6.24 EKES nalega, aby wszystkie europejskie mechanizmy podejmowania decyzji i oceny przyszłego prawodawstwa uwzględniały kwestię ogólnoswiatowych równych szans. Równolegle należy wprowadzić w UE dokładniejsze monitorowanie i skuteczniejszy nadzór rynku. Trzeba również zwiększyć uprawnienia służb kontroli celnej.

6.25 Nie można nie doceniać znaczenia standaryzacji jako ważnego instrumentu na jednolitym rynku. Firmy amerykańskie i chińskie często w sposób spontaniczny dostosowują się do tych standardów, gdyż są liderami pionierskich rozwiązań na skalę światową.

6.26 EKES podkreśla związek pomiędzy polityką przemysłową a polityką handlową i związanymi z nią kwestiami. Należy wyeliminować sztuczne bariery dla handlu i inwestycji w pozostałych częściach świata. Negocjacje w tych kwestiach mogą wykroczyć poza ramy WTO i należy je prowadzić w oparciu o dwustronne lub inne wielostronne ramy. Zewnętrzny wymiar polityki przemysłowej pociąga za sobą potrzebę przyjęcia przez UE jednego stanowiska na wszystkich międzynarodowych forach gospodarczych⁽²⁰⁾.

6.27 UE musi w sposób zdecydowany podjąć walkę ze stosowanymi przez partnerów handlowych ograniczeniami w zakresie dostępu do surowców. EKES z zadowoleniem przyjmuje zalecenia dotyczące działań w zakresie cen surowców oraz konsolidacji rynku sektora górnictwa. Należy znaleźć rozwiązanie problemu spekulacji na rynkach towarów.

6.28 Należy uważnie przeanalizować i zaprojektować narzędzia polityki pod względem stopnia ich oddziaływania na konkurencyjność przemysłu⁽²¹⁾, bez uszczerbku dla przyjętych w UE celów i standardów w zakresie energii i klimatu. Oszczędna pod względem zasobów i niskoemisyjna gospodarka w Europie powinna oznaczać, że UE wymaga osiągnięcia tych

samych standardów przez jej partnerów handlowych⁽²²⁾. Pożądanym rozwiązaniem są porozumienia wielostronne. Nie należy nakładać sankcji handlowych.

6.29 W odniesieniu do **standardów społecznych** EKES odwołuje się do deklaracji MOP w sprawie podstawowych standardów pracy z 1998 r. w zakresie dyskryminacji, pracy dzieci i pracy przymusowej, a także wolności zrzeszania się w związkach zawodowych i rokowań zbiorowych⁽²³⁾. Konwencje MOP są bardziej szczegółowe, lecz wiele krajów do nich nie przystępuje lub ich nie wdraża.

6.30 Społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR) musi być stosowana na skalę międzynarodową w oparciu o deklaracje MOP i wytyczne OECD, a także inne powszechnie uznawane instrumenty międzynarodowe⁽²⁴⁾. Firmy zaczynają stosować CSR jako sposób na poprawę ich wizerunku.

7. Związek pomiędzy krajowymi politykami przemysłowymi a UE

7.1 Pomimo wewnętrznych różnic w poszczególnych stanach amerykańska gospodarka funkcjonuje w oparciu o jeden rynek i jeden centralny rząd. Podobnie wygląda sytuacja w Chinach czy w innych krajach.

7.2 Z kolei w Europie wszystkie państwa członkowskie mają swoje własne formy polityki przemysłowej⁽²⁵⁾. Obowiązujący model jest wysoce zróżnicowany ze względu na odmienne krajowe mechanizmy podejmowania decyzji czy tradycje, charakterystyczne dla danego kraju stosunki pomiędzy sektorem publicznym a prywatnym, a także odrębne struktury gospodarek i przewag konkurencyjnych. Ponadto obecny kryzys może nieść ze sobą pokusę ukrytego protekcjonizmu.

7.3 Ze względu na te wszystkie rozbieżności wyniki gospodarce w zakresie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia w poszczególnych państwach członkowskich bardzo się od siebie różnią. Rada podkreśla, że pożądanym rozwiązaniem byłyby roczne sprawozdania w sprawie rozwoju krajowej polityki przemysłowej. Biorąc pod uwagę ograniczone uprawnienia Komisji w tym obszarze, zadanie to wcale nie jest łatwe.

7.4 Jednym z głównych celów strategii „Europa 2020” jest wzajemne zbliżenie UE i państw członkowskich. Sprawozdania Komisji mogą stanowić dodatkową część unijnego sprawowania rządów. Przejrzystość, przykłady udanych przedsięwzięć i sprawdzone rozwiązania mogą doprowadzić do pozytywnego zbliżenia stanowisk poszczególnych rządów. Powinno to doprowadzić do dyskusji w Radzie na temat różnych koncepcji i ich praktycznych rezultatów.

⁽¹⁸⁾ Zob. opinia EKES-u w sprawie uniwersytetów dla Europy, Dz.U. C 128 z 18.5.2010, s. 48.

⁽¹⁹⁾ Zob. komunikat dotyczący polityki handlowej SEC(2010) 1268.

⁽²⁰⁾ Zob. opinie EKES-u „Wymiar zewnętrzny europejskiej polityki przemysłowej – czy polityka handlowa UE rzeczywiście uwzględni interesy europejskiego przemysłu?” (Zob. str. 25 niniejszego Dziennika Urzędowego) oraz Dz.U. C 128 z 18.5.2010, s. 41.

⁽²¹⁾ Zob. opinia EKES-u w sprawie wpływu stałego rozwoju rynków energetycznych na łańcuchy wartości w przemyśle europejskim, Dz. U. C 77 z 31.3.2009, s. 88, a w szczególności punkt 1.6.

⁽²²⁾ Zob. opinia EKES-u w sprawie wpływu międzynarodowych umów o zmniejszaniu emisji gazów cieplarnianych na procesy przemian w europejskim przemyśle. Dz.U. C 185 z 8.8.2006, s. 62.

⁽²³⁾ Zob.: Deklarację MOP dotyczącą podstawowych zasad i praw w pracy (1998 r.).

⁽²⁴⁾ M.in. program OZN „Global Compact” i międzynarodowe standardy sprawozdawczości finansowej (MSSF, w tym międzynarodowe standardy rachunkowości). Zastosowanie mają także wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka opracowane przez Johna Ruggiego.

⁽²⁵⁾ Nieco przesadzając można powiedzieć, że istnieje 27 polityk przemysłowo-innowacyjnych.

7.5 Każde państwo członkowskie ma oczywiście swobodę w określaniu swoich własnych atutów i tworzeniu infrastruktury wiedzy lub innych infrastruktur, jeśli działania te pozostają w zgodności z przepisami UE. Platformy dyskusyjne dotyczące wymiany doświadczeń mogą usprawnić współpracę pomiędzy grupami państw członkowskich.

7.6 Monitorowanie i ocena wyników krajowych działań może stworzyć nowe możliwości współpracy pomiędzy rządami, pomiędzy rządami a Komisją oraz, oczywiście, dla firm, zwłaszcza dla dużej liczby umiędzynarodawiających się MPŚ.

7.7 Wiele krajów ma własne platformy innowacyjne ukierunkowane na realizację celów krajowych. Platformy te rzadko przyczyniają się do realizacji wspólnych celów europejskich. EKES opowiada się za zbadaniem tego, w jaki sposób podejście transgraniczne mogłoby zwiększyć skuteczność. Należy rozpowszechniać sprawdzone rozwiązania i podejmować dyskusję na ich temat.

7.8 W rocznych sprawozdaniach powinno się analizować spójność unijnej polityki przemysłowej z politykami krajowymi. Od niedawna państwa członkowskie, np. Niemcy, Francja, Wielka Brytania, Hiszpania i Holandia, publikują również dokumenty dotyczące ich krajowej polityki⁽²⁶⁾. Jednak związek z europejskimi celami i działaniami pozostaje niewystarczający. EKES zaleca Komisji ujęcie analizy tych krajowych sprawozdań w perspektywie europejskiej w jej najbliższym sprawozdaniu rocznym.

7.9 Intensyfikują się także wymiany poglądów pomiędzy państwami członkowskimi w zakresie pożądaných polityk przemysłowych. Tego typu praktyki oraz wyniki operacyjne powinny być rozpowszechniane w całej Unii w celu zastąpienia zawężonych wizji krajowych szerszymi perspektywami.

7.10 Regiony i obszary metropolitalne także muszą przejąć odpowiedzialność. Powinny mieć one uprawnienia do rozwijania klastrów i do intensyfikacji współpracy pomiędzy instytucjami edukacyjnymi, ośrodkami wiedzy a przemysłem (np. poprzez rozwój sieci regionalno-sektorowych).

7.11 Ocena Komisji powinna obejmować wyniki działań i praktyki w konkretnych obszarach, takich jak zamówienia publiczne – 17 % PNB – w których według analiz i sprzecznie z dyrektywami UE w dalszym ciągu wiodącą rolę odgrywają krajowe cele przemysłowe.

7.12 Szczególnie trafnym przykładem jest sprzęt wojskowy, który często jest pomijany. Kurczące się budżety często mają negatywny wpływ na wydatki związane z wojskowością. Niezależne kontrole muszą uutorować drogę dla lepszej jakości za rozsądną cenę.

7.13 W tym obszarze EKES podkreśla potrzebę zniesienia barier wewnątrz UE, a także rozwinięcia konkurencyjnych transgranicznych łańcuchów dostaw. Należy wspierać efekt rozprzestrzeniania i efekt „spin-off” pomiędzy produkcją wojskową a cywilną. Równolegle należy zaplanować europejską harmonizację pozwoleń wywozowych.

7.14 Kolejnym ciekawym obszarem jest „użyteczność publiczna”. Wyciągając wnioski ze spisu sporządzonego przez Komisję, należy przewidzieć więcej otwartości na współpracę transgraniczną lub wykorzystanie sprawdzonych rozwiązań.

7.15 Analizy UE mogą być źródłem ciekawych danych na temat jakości szerokiego spektrum warunków w państwach członkowskich. Należy zachęcać do uproszczenia praktyk administracyjnych (bez uszczerbku dla bezpieczeństwa produktów i ochrony konsumentów) oraz do zmniejszenia obciążeń finansowych⁽²⁷⁾. W niektórych obszarach i krajach procesy te już trwają.

Bruksela, 4 maja 2011 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON

⁽²⁶⁾ Przykładowo: Niemcy jako konkurencyjny kraj uprzemysłowiony (Niemcy), *Feuilles de route des comités stratégiques de filière* (Francja), Agenda wzrostu (Wielka Brytania; niebawem uzupełniona zostanie o szczegółowy program), *Plan Integral de Política Industrial 2020* (Hiszpania), *Naar de top: de hooflijnen van het nieuwe bedrijfslevenbeleid* (Holandia).

⁽²⁷⁾ Grupa Stoibera.